

BERGSLUFT

www.elinwagner.se

MEDLEMSBLAD FÖR ELIN WÄGNER-SÄLLSKAPET

Ann-Margreth har ordet...

Sommaren börjar lida mot sitt slut och som vanligt går tiden alldeles för fort. En tröst är att vi har en spännande höst framför oss.

Vårt seminarium i år 23-24 september har titeln "Elin och pacifismen". Under två dagar möter vi föreläsare som berättar om Elin som kväkare och hennes vänskap med Emilia Fogelklou. Pacifisten Barbro Alving är en annan vän som vi får höra om och ett inslag berör Elins intresse för pacifisten Gandhi.

Vi kommer även att uppmärksamma S:t Sigfrids folkhögskola, som i år fyller 75 år. I maj deltog vi från Elin Wägner-sällskapet i skolans officiella firande med ett bokbord i Elin Wägner-rummet vid skolans bibliotek. Under dagen var skolan fylld av nuvarande och återvändande elever och lärare som höll tal och spelade musik. På kvällen bjöds vi alla på en härlig jubileumsmiddag.

Årets Väckarklocka 2017 tilldelas fil. dr. Heléne Löow, som är docent i historia och lektor med särskild inriktning mot extremism och samhällsskydd vid Uppsala universitet. I direkt anslutning till prisutdelningen på söndagen håller hon en öppen föreläsning med titeln "Kampen om kulturen - om tolkningen av historien, en central del av extrema rörelsers föreställningsvärldar".

Efter valet av vår väckarklocka har det under året vid flera tillfällen visat sig på ett otäckt sätt att ämnet är högaktuellt. Nazistiska grupper har demonstrerat på flera platser i landet, både med och utan tillstånd, för att dela ut flygblad och hålla tal.

Program och anmälningsblankett till seminariet får ni med detta utskick av Bergsluft.

Ann-Margreth Willebrand, ordförande

Heléne Löow, Årets Väckarklocka 2017

Elin Wägner-dagen 2017

Vi firade den som traditionen bjuder i Bergs bygdegård den 13 maj. Många åhörare hade samlats för att lyssna till skådespelaren och författaren Mary Lou Ward, som framförde utdrag ur Elins verk men också från pjäsen om Elin av Ingegerd Monthan, som spelats på Regionteatern Kronoberg. Efter denna timme med både skratt och allvar drack vi kaffe och åt ostkaka, vilket hör till den här dagen.

Därefter följde årsmötesförhandlingarna. Hela nuvarande styrelsen stannar kvar ännu ett år och vi valde att utöka styrelsen med en ny ledamot - *Dagmar Brunow*, universitetslektor i filmvetenskap vid Linnéuniversitetet. Hon har ett genuint intresse för Elin Wägner efter att ha läst skandinavisk litteratur vid universitetet i Hamburg. I styrelsen kommer hon främst vara ansvarig för film och sociala medier för unga.

I valberedningen hade *Charlotte Branting* undanbett sig omval och avtackades för sitt Elin Wägner-engagemang, som daterar sig till 1994!

På vår hemsida kan ni se styrelsen i sin helhet./AMW

Sommaren på Lilla Björka

Å, vilken underbar utställning! Det var en vanlig spontan kommentar i sommar efter besök på Koronas utställning med återvinning som tema – fantasifulla och glamorösa kläder av gamla korsstygnstavor och kaffedukar tillsammans med fina fotografier av dem.

Emma Krantz i ett collage av korsstygn från korona.nu

I skrifvarstugan visades en ny utställning med fem vepor om Elin Wägner och hennes tankar omkring jämställdhet och fred – med och på jorden. Utställningen kommer att kunna lånas av t.ex. bibliotek mot fraktkostnader.

I stallet kunde besökare beundra vackra gamla trasmattor och fördjupa sig i deras historia. Läs mer på www.rugsofsweden.com

En onsdagkväll tog *Gudrun Schyman* till orda i det fullpackade kyrkstallet och talade engagerat om den svenska jämställdheten – kanske inte så god som vi gärna vill tänka oss. En annan kväll fick vi besök av *Pierre Schori* som belyste den viktiga fredsfrågan: Hur kan vi åstadkomma en varaktig fred? Tyvärr fick vår tredje sommartalare *Birger Schlaug* förhinder men har lovat återkomma och tala om Elin Wägner och hennes miljötankar.

Ca 1300 personer besökte Lilla Björka under vår och sommar. /mes

Stipendiater på Lilla Björka

Några veckor på våren är Lilla Björka bebott av stipendiater som kommer på en eller två veckor och arbetar med frågor som på ett eller annat sätt är relaterat till Elin Wägners tankar. Stipendiet har

utlysts sedan 2014 i samarbete med Det fria ordets hus i Växjö. Vårens stipendiater var:

Katarina Schoerner-Carr, kulturhistoriker, författare, föreläsare och konstnär med lång erfarenhet av museiverksamhet och historieförmedling. Hon bor i Fagerholm på Ingarö och är särskilt intresserad av människor och händelser ur den svenska historien. Hennes senaste bok heter "Smaka på historien". Nästa bokprojekt kommer att handla om kända men nu bortglömda kvinnor ur den svenska historien.

Ida Andersen bodde två veckor på Lilla Björka och hann komma långt med skrivandet av sin andra roman. Ida debuterade 2004 som poet med "där du alltid är", 2008 kom den tvåspråkiga diktsamlingen "Med andra ord/Con altre parole". Tillsammans med Åsa Nyhlén gav hon 2007 ut fackverket "Stenminnen. De småländska stenmurarna – ett kulturarv". 2016 kom hennes första roman "Här slutar allmän väg" om en tonårsflickas uppväxt i en kollektivfamilj på den småländska landsbygden. Den fick mycket goda recensioner.

Ida återkommer i september till Lilla Björka eftersom hon även tilldelats Elin Wägner-stipendiet för 2017, vilket innebär fyra veckors boende på Lilla Björka samt 15.000 kr.

Samira Motazed fick efter fem års väntan uppehållstillstånd i Sverige hösten 2016. Samira har sedan 2014 skrivit och publicerat texter om den svenska asylprocessen och den islamiska regimen i Iran, inte minst på bloggen "En gång i veckan drömmer jag att jag är i Iran". Många har följt och stöttat hennes kamp, genom att läsa och sprida hennes texter. Under hösten planerar förlaget Glänta att publicera hennes bloggtexter i bokform.

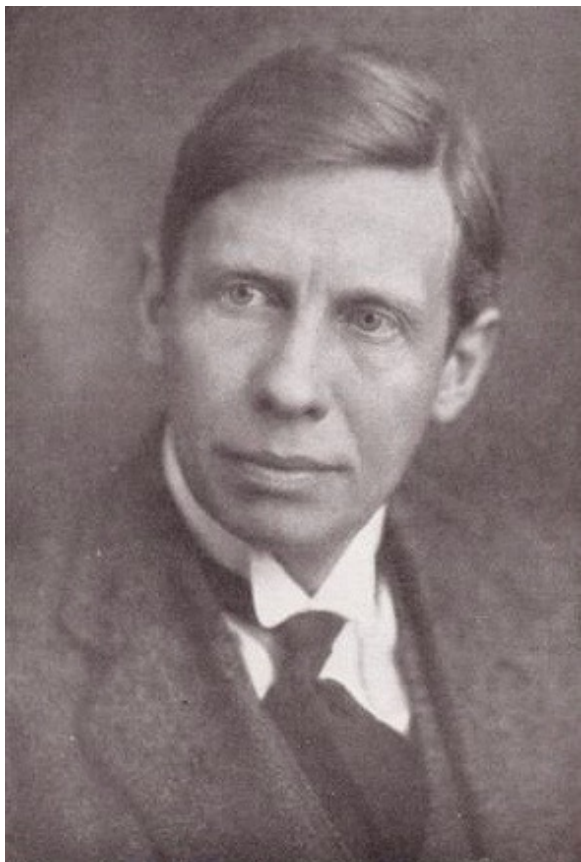
Birgitta Hansson, ordf. stiftelsen

Elin Wägner och Sigfrid Siwertz

Kärlekshistorien mellan Elin Wägner och Sigfrid Siwertz, som utspelade sig under mitten av 1920-talet, finns skildrad i Isaksson-Linders biografi. De visar hur djupt den påverkade Wägner, men också vilka spår den avsatte i bådars författarskap, där den återkom i omdiktad form i flera romaner. En av dessa är Siwertz' *Jonas och draken*, publicerad 1928 då relationen fortfarande låg ganska nära i tid.

I en nyutkommen antologi, *Sigfrid Siwertz. En författares uppgång och fall*, har jag skrivit en artikel om denna roman där jag bland annat tar

upp romanens centrala kärlekshistoria, den mellan huvudpersonen Jonas och den kvinnliga läkaren och feministen Ann-Charlotte Keyser.

Siwertz på omslaget av *Hvar 8 Dag*, januari 1921

Siwertz roman, som brukar anses som en av hans bästa, utkom vid en tidpunkt då hans författarbana var på väg att nå en höjdpunkt då det gällde dess betydelse i den svenska samtidsliteraturen. Ett par år senare, 1932, kom han som den förste i sin generation att bli invald i Svenska Akademien, följd av Gustaf Hellström 1942 och Elin Wägner 1944.

Romanens Jonas är också han en man som snabbt når stora framgångar i livet, för att steg för steg sedan förlora allt, inte bara hem, familj och kärlek, utan också ideal, karriär och samhällsställning. I romanens slut går Jonas ensam omkring som en vålnad, instängd i sina minnen av ett liv han förlorat. I dessa minnen finns endast en ljuspunkt, minnet av hans livs stora kärlek Ann-Charlotte, som också innehåller vetskapen om att ha svikit henne. Detta är ett tema Siwertz skulle återkomma till långt senare i romanen *Glasberget* (1952), som också den anses återspegla författarens relation till Elin Wägner.

Enligt Isaksson-Linder blev Elin Wägner mycket upprörd och sårad av porträttet i *Jonas och draken* och ger ett första svar i *Svalorna flyga högt* (1929), en av hennes starkaste romaner, särskilt i porträttet av Daniels grymhet och svekfullhet i kärlek gentemot den kvinnliga huvudpersonen Maria.

Det må vara hur det vill med den biografiska bakgrunden och med Wägners reaktioner; man kan ändå konstatera att Ann-Charlotte Keyser är ett av Siwertz allra starkaste kvinnoporträtt. Hon är den enda kvinnan i *Jonas och draken* vars idéer och livserfarenheter tillmäts betydelse, inte minst för Jonas själv och hans utveckling. Som flera av de romaner Siwertz skrev vid denna tid är *Jonas och draken* en bildningsroman, men där desillusion är det dominerande temat. Man kan då, som jag gjort i min artikel, läsa den som en kritisk uppgörelse med de manlighetsideal som dominerade i samtiden och i denna kritik utgör Ann-Charlotte Keyser en av de allra starkaste rösterna.

Peter Forsgren

Tala min docka

I våras kontaktades jag av vår medlem Harriet Johansson Otterloo i Göteborg. Hon beskrev ett världsomspännande fredsprojekt, Dolls for change, som hon dragit igång och som går ut på att uppmana alla kreativa krafter och fredsvivare att komma samman och sy, virka eller sticka dockor 20-30 cm höga. Varje docka ska ha ett band runt halsen eller midjan med en text som känns viktig och inte får kränka någon.

Fredsdockan blir en budbärare. Under året har dockor tillverkats bl.a. i Colombia, Japan, Ryssland, Somalia, Spanien, Kanada och Sverige.

På flera platser har det varit lokala utställningar och workshops. Under FN-veckan den 23 oktober blir det dockverkstad i Göteborg och på Världskulturmuseet i samma stad invigs en utställning med dockorna den 19 december. De deltar också på galan *Artister för fred* i Stockholm.

När dockorna samlats in från världens alla håll skickas de till den nye generalsekreteraren i FN. Sveriges FN-ambassadör Olof Skoog ordnar en utställning i FN-skrapan nästa vår.

Efter detta kommer det viktigaste i projektet: alla dockorna kommer till sist att delas ut till barn i flyktingläger. Vill du veta mer?

Maila talamindocka@gmail.com eller gå in på [Facebook/Dolls4Change](https://www.facebook.com/Dolls4Change). /AMW

Bangs brevkniv

Lilla Björka har fått en gåva, en brevkniv som ser ut som ett samehantverk, som har tillhört Barbro Alving. Stiftelsen tackar för den vackra gåvan.

Så här skriver givaren Britt Dahlström (som nyligen utkom med boken *Kvinnohistoria, idéer och kamp*) i sitt gåvobrev:

När Barbro Alving hade avlidit 1987 fick jag hennes brevkniv av Ruffa Alving med orden: "Du var mammas kära brevvän. Du ska ha denna."

Nu är både mor och dotter döda och då vill jag i min tur ge Barbros vackra brevkniv vidare. Jag kan inte tänka mig ett bättre ställe för den än på Lilla Björka. Dit tog Bang sin tillflykt 1937 när hon väntade barn – hos sin stora idol och vän Elin Wägner. Den historien känner ju sällskapets medlemmar väl till. Så sluts en cirkel av vänner.

Vallentuna försommaren 2017, Britt Dahlström

Kvinnorna på Skarhult

I somras lyssnade jag på en intressant intervju i Sveriges Radio med Alexandra von Schwerin, tidigare journalist, som blev slottsfru vid fyrtio års ålder på Skarhult slott utanför Eslöv. Detta gjorde mig intresserad av att besöka slottets utställningar, något som jag verkligen inte ångrar! Nytt för i år är "Skarhults slottshistoria" – en parkvandring, som avslöjar hur det är att leva på slottet.

Elin Wägner skulle säkerligen ha uppskattat både den och de andra utställningarna. Bland alla de starka kvinnor som drivit Sverige framåt förekommer naturligtvis en bild på just henne, poserande vid traven av namnunderskrifter för kvinnlig rösträtt!

Alexandra blev nyfiken på hur hennes föregångare i historien genom århundradena hade hanterat situationen som slottsfru. Hon kände sig ensam som kvinna i den manliga miljön och blev osäker på sin egen identitet. Hennes efterforskning visade att många kvinnor haft ganska mycket att säga till om, men deras historia var i princip okänd.

Alexandra föresatte sig att gräva fram "den dolda kvinnomakten". Det blev en bok och utställningarna "Den dolda kvinnomakten" och "Älskare och älskarinnor" om njutning och åtrå i 500 år med lusten i fokus.

Kyrka, stat och rådande samhällsnormer har under århundradena försökt kontrollera "frester-skorna". På 1600-talet var otrohet belagt med

dödsstraff. Som reaktion på detta kommer 1700-talet då slotten fylls med maskeradbaler och sex-orgier. Pendeln svänger igen och på 1800-talet slängs kärlekshungrande kvinnor på dårhus. De anses asexuella och kallas hysteriska. Idag tillåts kvinnor älska män och kvinnor, leva i celibat, ha älskare eller älskarinnor, leva i polyamorösa eller öppna förhållanden, vara sambos, särbos eller gifta. Allt fler uttryck för sexualitet bejakas. Dock gäller ju detta fortfarande inte kvinnor inom en del andra traditioner.

Till sin hjälp har Alexandra von Schwerin haft sakkunskap från Lunds universitet. Professor Dick Harrison har ansvarat för faktaunderlaget och slottets guider kommer alla från Lunds universitet.

Jag uppskattade utställningarna mycket och kan verkligen rekommendera ett besök. Se info om öppettider etc. på slottets hemsida. Det är bra att följa med i guidade grupper, det ger ytterligare fördjupning i ämnena. /Anna Lisa Kjellström

Låna en utställning

Den nya utställningen om Elin Wägner, som visats i skrifvarstugan under sommaren, består av fem långa vepor och berättar om hennes liv, verk och tankar om jämställdhet, fred och ekologi. Veporna monteras i medföljande ställningar och behöver alltså ingen väggplats. Utställningen finns för gratis utlåning till bibliotek och liknande, men frakten måste betalas. Bilder på utställningen finns på hemsidan. /mes

Tre vinnare

Vi har som vanligt dragit tre vinnare bland medlemmar som betalat in årsavgiften före 1 juli. Grattis till *Anne-Marie Lindström*, *Motala*, *Agneta Myrestam*, *Växjö* och *Anna Kristina Thulin*, *Bromma*, som får "Fru Hillevis dagbok" med posten.

Välkommen med bidrag till nästa Bergsluft före den 1 november 2017.

Elin Wägner-sällskapet, www.elinwagner.se

Årsavgift: 150 kr / Bg 645-0126

Bergslufts red:

Marianne Enge Swartz (mes)

Tel: 073 557 0118, menge.swartz@gmail.com

Ann-Margreth Willebrand (AMW)

Tel: 072 727 7440, amwillebrand@hotmail.com